

ETH DIARI

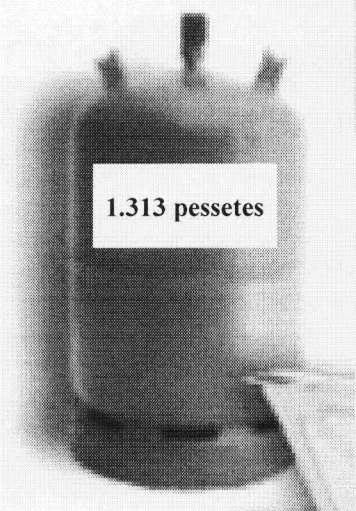
Numerò 186
dimars 17 d'agost 1999

HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

1.313 pessetes

Eth prètz dera bombona de butan còste a compdar d'aué 1.313 pessetes (pes 1.131 d'abantes), dempús der augment deth 16,1% (182 pessetes) impausat peth Ministèri d'Indústria. Tamb

INDÚSTRIA APUGE UN AUTE CÒP ERA BOMBONA DE BUTAN

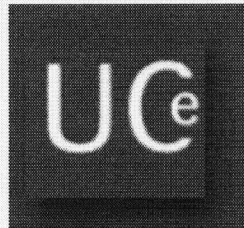
aguesta naua apujada, eth prètz dera bombona arrenh eth sòn maxim istoric, pr'amor qu'er anterior si-guec en octobre de 1997, quan era bombona costaue 1.203 pessetes. Eth Ministèri d'Indústria e Energia, qu'ei qui mèrque es prètz maxims, ja envièc era orde ath Boletín Oficial del Estado, per çò qu'era pujada ja comencèc aquesta miejanet. Era rason d'aguest important augment ei degut ara espectaculara pujada deth prètz deth cru [petròli non refinat], ja qu'eth tipe Brent despassèc aquesta passada setmana era barrera psicologica des 20 dolars per barril. Era darrèra revision des prètz maxims deth butan auec lòc eth passat

20 de junhsèga. Alavetz, era bombona apugèc 88 pessetes de còp, en tot passar des 1.043 as 1.131 (un 8,43%), era mieitat der augment d'ara. Eth Ministèri d'Indústria justifi-quèc alavetz aquesta pujada per encariment dera matèria prumèra e deth transport, e era pujada deth dolar. Tamb era pujada d'aué, eth prètz dera bombona de gas butan a aumentat 345 pessetes d'ençà qu'eth Govèrn anoncièc eth passat 16 d'abriu un paquet de mesures entà sa-jar d'arturar eth repunt dera infla-cion. Ua des mesures qu'ère, preci-sament, era rebaisha des gasi liqua-di derivats deth petròli.

ERA UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU COMPDE TAMB 1.700 PARTICIPANTS

Era XXXI edicion dera Uni-versitat Catalana d'Estiu (UCE), inaugurada protocolària-ment ager meddia, prevé acuelher un totau de 1.700 participaires, entre professorat, alumnat e visitants.

Eth conselhèr d'Economia dera Generalitat, Artur Mas, presidic era inauguracion, amassa tamb eth president der equip rector dera Uni-versitat, Miquel Porter i Moix. En

acte tanben assistiren representants des principaus institucions que dan supòrt ath certamèn, com eth presi-dent der Institut d'Estudis Catalans, Manuel Castellet, e eth baile de Prada, Paul Blanc.

Era UCE a entà enguan un pressu-pòst de 70 milions de pessetes, e s'alongarà enquiath 25 d'agost. (Que podetz veir ua àmplia refe-rència sus era UCE en ETH DIARI de dimenge passat.)

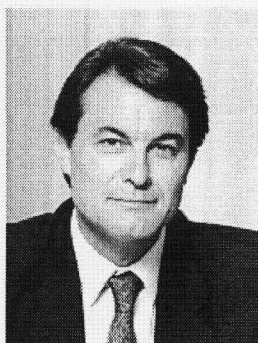
CIU INCLUDIRÀ ER AUMENT DES PENSIONS ENA NEGOCIACION DES PRESSUPÒSTI

Eth conselhèr d'Economia dera Generalitat, Artur Mas, ven d'afirmar qu'er augment des pensions contributives e non-contributives serà objècte de negocia-cion tamb eth Govèrn en mes de sete-me entà arténher un acòrd sus es Pressupòsti der an 2000. Mas remer-quèc que quinsevolh mesura en rela-cion tamb es pensions ei "vitau" que se prengue tamb eth consens des fòr-ces politiquas e s'esvite er electoralis-me, ath madeish temps que defensèc uns mès grani incentius entàs plan privats de pensions. "Auem pres ua decision sus es pensions non-contributives, que son enes que i podem intervier e, entad açò que tòque as autes, d'ua o ua auta manèra defensa-ram qu'es mès baishes agen un increment, mès aqueres depenen der Estat, per çò que sonque se pòt hèr per miei d'ua negociacion tamb eth Go-

vern", afirmèc Mas. Entath conselhèr, er encas-tre de relacion ena question des pensions ei eth des Còrts Generaus e, espe-cialament, eth deth Pacte de Toledo "en tot sajar tostemp de mantier aqueth consens, qu'ei vitau entà non convertir aquest tèma en ua arma elec-torau, sustot en çò que tanh as pensions contributives". Artur Mas soslinhèc qu'era Generalitat coïncidís tamb eth Govèrn en que "tot eth tèma des pensions s'a de tractar tamb molt realisme, tamb fòrça suenh, tamb molt de tacte e eth consens qu'ei plan im-portant".

D'un aute biais, Mas avertic qu'en aumentar pro-gressiuament eth nombre de pensionistes e amermar eth de cotizants, arribarà un moment

qu'eth sistèma actiau non foncionarà com a fon-cionat enquia ara, per çò que defensèc potenciar es plans privadi de pensions coma formula entà complementar es pensions dera Seguretat So-ciau. "Era unica formula que foncione ei qu'es persones estàvien ena sua vida laborau, pagant non sonque era cotizacion dera Seguretat So-ciau, senon, ath delà, un plan de pensions. Açò qu'ac cau estimular fiscalament, com se hè ara, mès en futur qu'ac calerà hèr probablament en major quantitat", considerèc eth conselhèr. Mas tanben declarèc qu'enes pròplèus ans Catalonha "a de resòlver dues questions pendentes" tamb era rèsta d'Espanha, que se resumissen en ua "prepausa de pacte fiscau" e en un "pacte insti-tucionau entar autogovèrn". Eth conselhèr asse-gurèc qu'era resolucion d'aguestes questions "serà condicion indispensable entà que se pogue balhar un supòrt estable a quinsevolh Govèrn en futur".

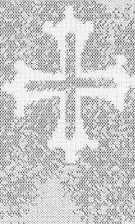

ERA SÈU D'URGELH SERÀ PENDENT ER OSTIU ERA "CIUTAT DES FLORS"

Eth servici municipau de Parcs e Jardins der Ajuntament dera Sèu d'Urgelh (Naut Urgelh) a plan-tat lèu 14.000 plantes (13.258 flors e 200 arbilhons) en diuèrsi carrèrs deth centre urban e enes entrades principaus per carretèra dera locali-tat. Er objectiu d'aguesta iniciativa qu'ei "convertir era Sèu ena ciutat des flors pendent es mesi d'ostiu e hè-la encara mès agradiua entà viúer e mès acuelhedora entàs visi-tants", segontes declarèren hònts municipaus.

Eth prumèr tenent d'alcalde dera Sèu, anoncièc qu'entar ostiu deth 2000 "s'estúdie méter en marcha ua campanha entà ahiscar era partici-pacion des vesins en aquesta inicia-tiva, qu'ei ath madeish temps sim-patica e creatiua; permet crear, tamb pògui recorsi, consciència ciutadana, e estimule er amor ara ciutat e ar entorn mès propèr".

AGENDA OCCITANA

HÈSTA MAJOR DE BAUSEN

16.00 2au edicion deth Trial Vila de Bau-sen
23.00 Balh fin de hèsta tamb eth grop Cri-sol

HÈSTA MAJOR DE BOSSÒST

10.00 Passacarrèra

12.00 Missa ena capèla de Sant Cerat
12.30 Baishada deth Cap dera vila
13.30 Batalha d'esgluma
18.00 Espectacle d'animacion tara maina-dèra tamb eth grop Truc de Retruc ena plaça dera Glèisa
22.30 Correfocs tamb eth grop Truc de Retruc e trobada de penhes
24.00 Session de balh tamb era orquèstra Junior's

HÈSTA MAJOR DE GAUSAC

12.00 Missa e processon en aunor a Sant

Meliton
17.30 Espectacle d'animacion entara mainadèra tamb palhassi e concors in-fantil de disfrassi
19.30 Session de balh de tarde tamb era orquèstra Fantàstica
24.00 Session de balh de net tamb era orquèstra Fantàstica, grana fin de hèsta e gran chicolatada

EXPOSICIONS

Exposicion d'ART FLORAU de Pepita Caubet, enquiath 29 d'agost, ena Bibliotèca Municipau de Vielha, de 17 a 20 ores.
MÒSTRA D'AQUARÈLLES de Màrius, ena Sala d'Exposicions dera Caixa de Cata-lunya de Vielha.
Exposicion d'ESCULTURA de Glòria Co-rona, enquiath 31 d'agost, ena glèisa de Sant Joan, Arties.
Exposicion, talhèr e venta de PRODUC-TES ARTESANAUS DERA VAL -husta, flors, ceramica, veire, hormatges, patés..., ena casa Joanchiquet, Vilamòs, enquiath 31 d'agost (d'11 a 14 e de 17 a 20 ores).
Exposicion FLORA I FAUNA DELS PI-

RINEUS, enquiath 31 d'agost, en Espui-Vall Fosca (Palhars Jussà).

MERCAT

Mercat artesanau nocturn de Vielha, des 18 enquiàs 24 o.

25au ESCÒLA OCCITANA D'ESTIU (EOE) en Vilanaua d'Òlt

09.00 Corsi d'occitan
11.00 Cant, dança e convèrses interdia-lectaus
14.00 Talhèrs
18.00 Inauguracion dera 25au EOE
21.00 Conferéncia e debat sus "Camins d'Occitània"
Ath delà d'açò qu'auetz: teatre, cant, dança, libreria e activitats educatiues entara maina-dèra ena Escoleta d'Estiu

UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU de Prada, deth 15 enquiath 25 d'agost

ERA VEU D'INTERMÓN

En escadença dera inauguracion dera exposicion ART FLORAU de Pepita Caubet, ena bibliotèca municipau de Vielha, e qu'aguesta mòstra a un apartat de venta a favor dera organizacion non-governamentau (ONG) Intermón, publicam ua presentacion des activitats d'aguesta ONG e tanben un editoriau d'ua des sues publicacions entà recuperar es paraules, ena nòsta lengua, d'ua solidaritat responsabla.

Intermón siguec creada en 1956 com ua fondacion entath tresau mon que trabalhe entà eradicar era praubesa des poblacions deth Sud, en tot proporcionà-les es mieis tamb es quaus poguen arténher eth sòn pròpri desenvolupament.

Presentacion d'Intermón

Era mission d'Intermón recuelh eth besonh de contribuïr a cambiar es causes estructuraus que generen e perpetuen era desigualtat en mon. Aguestes causes non se tròben sonque enes païsi praubi; cada dia, govèrns e institucions des païsi rics prenen decisions que tanhen dirèctament ath desenvolupament des païsi mès praubi. Per açò, Intermón, amassa tamb Oxfam Internacional, investigue sus aguestes causes e hè arribar es sues analisis e prepauses tad aqueres personas e organismes qu'an era responsabilitat d'actuar e generar cambis en terren dera desigualtat. En Intermón e Oxfam Internacional credem qu'es causes e conseqüències dera praubesa an de besonh ua responsa globau. En nòste trabalh dirècte tamb es poblacions de Latinoamerica, Africa e Índia auem vist que fòrça des causes dera praubetat non se pòden pas resòlver sonque tamb projectes locaux. Per açò, Oxfam Internacional compde tamb ua oficina de pression politica en Washington que coordine eth desenvolupament d'estratègies e politiques conjuntes entà toti es sòns membres e organizacions tamb es quaus trabalhe en Sud. Hèm açò per miei

d'un trabalh coordinat e simultanèu en onze païsi, amassa tamb es nòstes organizacions contraparts en Sud, e mejançant pression politica dirècta deuant des govèrns des païsi praubi e rics simultanèament... Açò qu'ac hèm, principalament, en tot exercir pression politica deuant deth Banc Mondiau, eth Hons Monetari Internacionau (HMI) e era ONU sus es tèmes acordats pes onze membres. Tamb aquerò sajam qu'eth trabalh de pression politica d'Oxfam Internacional age un impacte enes politiques que tanhen ara vida de milions de personas praubes.

Es nòsti objectius actuaus de pression politica includissen:

1. Educacion universau e gratuïta entath 2015. Mobilizar tant era voluntat politica com es recorsi de besonh entà arribar as objectius internacionaument acordadi d'arténher era educacion basica entà tota era mainadèra. Entad açò prepausam quauques linhes: augmentar era ajuda, amendrir eth deute, reformar es politiques der HMI e cambiar es politiques nacionaus. Parièrament, ei de besonh adoptar un plan d'accion globau entara edu-

cacion basica qu'acorrope e canalize es esforços.

2. Aleujar eth deute extèrn des païsi praubi nautament endeutadi. Amendrir eth deute des païsi praubi e pressionar entà que se hèsquen cambis radicaus ena iniciativa HIPC (Iniciativa der HMI e eth BM entàs Païsi Praubi Nautament Endeutadi), ena quau se daurisque ua hièstra de desenvolupament uman entà dar ua responsa mielhor e mès rapida tath deute des païsi que se comprometen a invertir en desenvolupament.

3. Reconstrucció e rehabilitacion dempús de conflictes e catastròfes. Un supòrt internacionau entara reconstrucció e rehabilitacion des païsi/regions que son en procès de reconstrucció pr'amor d'emergències o conflictes. Oxfam Internacional ei especiaument actiu ena reconstrucció de Centreamerica dempús der uracan Mitch.

Ath delà deth trabalh amassa tamb Oxfam Internacional, Intermón trabalhe en investigacion e pression politica enes següenti tèmes:

Ajuda Oficiala tath Desenvolupament: Era Ajuda Oficiala tath Desenvolupament qu'ei un esturment fonamentau ena luta contra era praubesa des païsi deth Sud. Intermón contri-

Exposicion
d'ART FLORAU
de Pepita Caubet,
enquith 29 d'agost,
ena Bibliotèca Municipau
de Vielha, de 17
a 20 ores.

buis a mielhorar era qualitat e era quantitat dera ajuda espanhòla a traùers de publicacions periodiques enes quaus se hèn prepauses concretes.

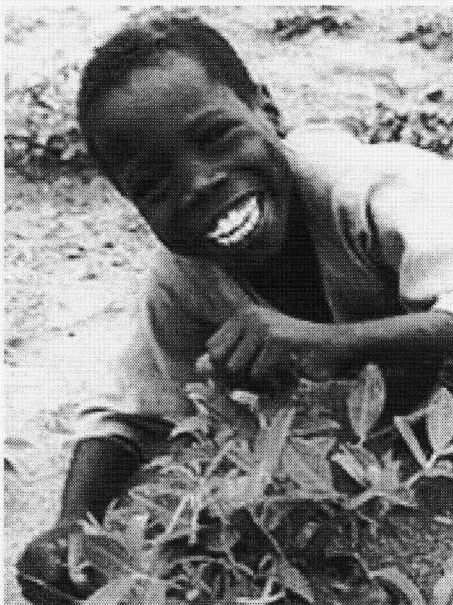
Seguiment d'Amassades: Era decada des nauanta qu'a estat era decada des granes amassades de NNUU, enes quaus s'establiren mètes artenhables entà acabar tamb era praubesa. Intermón trabalhe amassa tamb d'autes organizacions en seguiment des compromisi signadi en aguestes escadences peth Govèrn espanhòl.

Comèrç Just: Era recèrca d'alternatiues entàs païsi praubi non passe sonque per mielhorar e augmentar era ajuda. Ei de besonh revisar es relacions comerciaus entre es païsi deth Nòrd e deth Sud, pr'amor qu'en aguestes i a era origina de fòrça des desigualtats economicas. Eth Comèrç Just aufrís ua alternativa entà establir ues relacions mès equitatives, en tot respectar es drechs laboraus e mieiaambientaus enes païsi productors.

Africa Subsaariana: Des d'Intermón, coma part dera campanya "Muévete con África", demanam ath Govèrn espanhòl un màger compromís tamb era Africa Subsaariana, que se manifeste per miei d'un augment dera ajuda espanhòla tath continent e, en generau, ua mès grana participacion espanhòla enes tèmes que tanhen ara region.

Era praubetat, un patiment que se pòt eradicar

Era difusion des valors umanistes, era pression sociau e era voluntat politica artenheren d'acabar, en sègle XIX, tamb ua des granes lacres dera umanitat: er esclavatge. Totun açò, aué en dia encara cau apariar grèus problèmas que tanhen a milions de personas en nòste planeta. Era praubesa, ena quau viuen mès de 1.200 milions de personas, qu'ei eth mès important d'eri, e ei causa e resulta d'autes grèus situacions, com era explotacion laborau o era manca de servicis sociaus basics. Com ac siguec en sòn temps er esclavatge, era praubesa ei un problèma que pòt e a d'èster eradicat. Atau ac cre era ONU, que d'ençà 1996, An Internacionau entara Eradicacion dera Praubesa, difon aguest messatge. Atau qu'ac credem tanben en Intermón. Era nòsta apòsta ei collaborar dirèctament tamb es personas mès desfavorides e ajudà-les entà qu'artenhen a superar era praubesa per eres madeishes. Son innumerables es exemples qu'auem arremassat pendent aguesti ans. Dominic Makonbung ère un joen tanzanés que viuie enes carrers de Dodoma. S'acuelhec a un des projectes que desenvolpèrem tamb era organizacion Child in the Sun. Aué, dempús de recèber era

formacion de besonh, a eth sòn pròpri talhèr de husteria. Eth moçambiqués Fernando Mangañela ei un aute exemple; es sues tèrres non èren sufisentes entà alimentar ara sua familha. Dempús de demanar un credit a un des hons rotatòris qu'auem empossat des d'Intermón, a pogut crear ua petita granja entà criar poretos. Fernando a un aute sòni: vò crompar garies ponedores e entad aquerò sollicitarà un nau credit que, quan l'age tornat, lo poderà demanar un aute pagés.

Es nòsti projectes son ua petita mòstra qu'en planeta i a es recorsi e es mieis de besonh entà hèr possible era eliminacion dera praubesa, mès cau era implicacion dera societat e era voluntat politica de redistribuïr aguesti recorsi. Entà que pogam contribuïr ar objectiu d'acabar tamb aguest patiment qu'afècte a milions de personas ei de besonh eth supòrt des nòsti sòcis e collaborators, des administracions publicas, des empreses, des organismes internacionaus e des madeishi interessats. En aquerò qu'invertim eth nòste temps e es nòsti recorsi: en desenvolupar projectes de cooperacion e en sensibilizar ara nòsta societat, perque existissen.

Editoriau Butlletí d'Intermón, num. 440

Implica-te ena aventura d'assolidar
era premsa ena nòsta lengua!

ETH DIARI

HÈ-TE SOSCRIPTOR

ER ARANÉS QU'EI
PATRIMÒNI DE TOTI

AUEM DE BESONH
TRADUCTORS-
CORRECTORS TATH
NÒSTE EQUIP
D'ETH DIARI
TRUCATZ-MOS ATH
973 64 17 72

Editor e director : Joan-Ramon Colomines-Companyes.
Editè ETH DIARI
Família Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Euròpa des Pirinèus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
locau num.5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaaranesa@ctv.es

Equip de correctors: Xavier Gutierrez.
Equip comerciau: Ramon Agulló i Teixidor.